

POSUDEK VEDOUCÍHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Geografie působení inkluzivních skupin v etno-exkluzivistickém prostředí: případ Republiky srbské

Autor práce: Bc. Jana Žemličková

1. Obsah práce

Cíle, výzkumné otázky, hypotézy (*přiměřenost cílů, geografický charakter a relevance cílů, teoretické podložení hypotéz aj.*)

Autorka, Jana Žemličková, si pro svoji diplomovou práci vybrala téma, které je nelehké, ale zároveň je velmi aktuální a relevantní. Cílem bylo pojednat o organizacích a skupinách, které operují v RS a svojí rétorikou a/nebo činností se vymezují oficiálnímu socio-politickému diskurzu v této entitě. Součástí práce bylo popsání ideologických východisek těchto organizací, jejich struktury, strategií, geografie fungování a kooperace. Toto Jana zasadila do kontextu bariér, kterým organizace čelí ze strany politické reprezentace a většinové společnosti. Rozsah cílů práce je poměrně ambiciózní, ale vše je v práci logicky provázané, takže samotná analýza působí kompaktně.

Obecně řečeno se jedná o téma, které je v současné politické geografii často řešené, avšak o poznání méně často v případě zemí jako Bosna a Hercegovina (a celkově mimo tzv. Západ, a na druhé straně i čistě post-koloniální případy). Toto výrazně přispívá k přidání hodnotě zjištění, které práce přinesla. Zároveň však nepřítomnost „prošlapání výzkumné cesty“ v tomto případě vedla k mnoha obtížím a překážkám, s nimiž se autorka musela vypořádat. Za všechny lze uvést např. přípravu a projednávání zákona o „zahraničních agentech“, což pravděpodobně dost ovlivnilo ochotu respondentů hovořit o politicky citlivých otázkách. I přes tyto překážky Jana prokázala odhodlání cíle práce naplnit a podle mého názoru vypracovala kvalitní práci, která přináší mnohé důležité informace (ačkoliv ne vše se povedlo zcela ideálně).

Práce s literaturou (*teoretické ukotvení práce, diskuse a kritické zhodnocení literatury aj.*)

Práce s literaturou začíná diskuzí o uchopení konceptů národu a nacionalismu. Z povahy tématu je zřejmé, že by měla vycházet z instrumentálního (nebo aspoň konstruktivistického) pohledu na národ a nacionalismus, o což se autorka pokouší, ačkoliv ne vždy se to dle mého zcela podařilo a v textu lze najít i pár primordiálně laděných vyjádření (např. objektivní vlastnosti [vymezení národa] zřetelné) (s. 13). Není to však nic zásadního. Práce dále poměrně zdařile vymezuje typy etnického, kulturního a občanského nacionalismu a zamýšlí se nad relevancí konceptu „občanského nacionalismu“ oproti tzv. post-nacionalismu. Ačkoliv základní charakteristiky využitých přístupů a konceptů jsou představeny a Jana též odkazuje na relevantní teoretickou literaturu, dovedl bych si představit po formální stránce lepší prezentaci informací a argumentů a také lehké úpravy ve struktuře textu.

Na poměry (nejen) politické geografie v Česku je velmi inovativní postavit konceptuální a teoretická východiska práce na přístupu feministické geopolitiky. Práce se tím z mého pohledu stává důležitým příspěvkem výzkumu geopolitických vztahů, který se vymyká státně-centristickému přístupu.

Metodika práce (*vhodnost aplikovaných metod, kvalita a vhodnost použitých dat aj.*)

Autorka vychází z metody polostrukturovaných rozhovorů s představiteli zkoumaných organizací, což je dále doplněno a provázáno s analýzou dokumentů a dalších forem komunikace těchto skupin. S volbou použitých metod souhlasím, neboť dobře reflektují klasické metodické zaměření přístupu feministické geopolitiky. Omezením práce a jejích zjištění samozřejmě je, že rozhovorů se podařilo uskutečnit poměrně nízký počet a informace tak pravděpodobně nejsou zcela satureovány. Je však třeba zmínit, že domlouvání rozhovorů bylo velmi složité a Jana musela vynaložit velké úsilí pro dosažení alespoň tohoto počtu. Oslovování potenciálních respondentů jsme průběžně probírali, takže vím, že podíl odmítnutí (resp. bez odpovědi) byl vysoký (cca 75 %). To mimo jiné ukazuje na složitou situaci v Bosně a Hercegovině. Jednalo se mimochodem k podobnou proporci úspěšnosti jakou jsem měl sám ve stejné době v jiné zemi ve složité situaci – na západní Ukrajině.

Z hlediska metodické transparentnosti oceňuji kritickou reflexi zvoleného metodického postupu, a také popis pozicionality autorky, který – ač ve světové geografii již standardem – je v Česku stále ne zcela zaveden. Spokojen jsem také s použitou metodou extrakce informací z přepisů rozhovorů a dalších textů – reflexivní tematickou analýzou.

Analytická část práce (*správnost a interpretace výsledků, detailnost, struktura a provázanost analýzy*)

Analytická část je rozdělena do čtyř na sebe navazujících kapitol, jež odpovídají struktuře cílů práce a částečně také výzkumným otázkám. Nejprve je popsána ideologická pozice organizací, následně sítě spolupráce a dosažené úspěchy. Na to navazuje popis překážek a problémů v jejich činnosti, a to v kontextu přístupu politické reprezentace RS a většinové společnosti. Až na drobné výjimky jsem s podobou této části práce spokojen. Jednotlivé informace jsou dobře zasazeny do kontextu dalších zjištění a analýza je tak provázaná a logicky postupující. Jako možné zlepšení bych doporučil dávat větší důraz na rozdíl mezi prezentací narativu (na webu) a jeho reálným uskutečněním, ačkoliv je jasné, že z důvodu limitace dat z rozhovorů je toto obtížné. Přejímání postupů ze „Západu“ místními organizacemi také není úplně nejlepším příkladem post-nacionalismu.

Závěry práce (*odpovědi na výzkumné otázky, zasazení závěrů do širšího kontextu výzkumu aj.*)

V závěrečných dvou kapitolách autorka sumarizuje hlavní zjištění a odpovídá na výzkumné otázky. Tato zjištění jsou následně dávána do souvislosti s teoreticko-metodologickým zaměřením práce. Oceňuji kritickou reflexi vlastního metodického postupu a navržení implikací pro další výzkum.

2. Formální náležitosti práce (*zatrhněte Vaši volbu*)

Formální úprava: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Stylistická úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Citační úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Komentář (*vč. kvality grafiky, (ne)přiměřenosti délky práce aj.*)

Zatímco k obsahové stránce práce mám málo připomínek, po formální stránce má práce více slabín. To je zřejmě důsledkem nedostatku času, který si Jana na závěrečné úpravy vyčlenila. Některé části,

především v teoretické kapitole, mají problém s kvalitou syntaxe, v jiných případech jsou konstrukce kostrbaté, pravděpodobně v důsledku překladu anglických pojmů do českého jazyka. V práci se také objevují překlepy, respondentky jsou označovány jako respondenti, apod. Celkově se ale jedná o věci dílčí povahy, které nesnižují obsahové kvality práce.

3. Souhrn

Celkové zhodnocení práce (vč. přístupu studenta, přínosů práce, provázanosti teoretické a analytické části aj.)

Práci jako celek hodnotím pozitivně a domnívám se, že se jedná o kvalitní příspěvek k tématům, jež se řeší v současné politické geografii. Přístup autorky, Jany Žemličkové, k vypracování práce byl velmi dobrý, což se projevilo i tím, že ač při zpracování čelila mnoha problémům, nevzdala se a práci na těžké téma zdárně zvládla dokončit a přinesla mnohá podstatná zjištění. Ta se týkají hlasů, které jsou mnohdy umlčovány a přehlíženy, a to nejen v Bosně a Hercegovině, což dále přidává k hodnotě této diplomové práce. Práci proto doporučuji k obhajobě.

Předloženou práci **doporučuji / nedoporučuji** k obhajobě. (zatrhněte Vaši volbu)

Otázky k obhajobě

1) V textu práce je poměrně neproblematicky prezentován vztah zahraničních donorů a NGOs se zkoumanými organizacemi a skupinami v RS. To je v rozporu se zkušenostmi z mnoha jiných případů (namátkou Gruzie). Dá se z rozhovorů vyčíst, jestli existuje nějaké pnutí i v tomto vztahu, nebo se problémy omezují primárně vztah s politickou reprezentací RS?

2) S ohledem na pozicionalitu se ve feministické geografii často řeší i přínos zjištění z výzkumu pro zkoumanou komunitu. Jaký jsi v tomto ohledu měla z rozhovorů pocit? Měly respondentky od práce nějaká očekávání? Zmiňovaly, že by chtěly zaslat finální verzi textu nebo ho nějak využít?

Datum: 6. 9. 2024

Autor posudku: Mgr. Martin Lepič, Ph.D.

Podpis: